

PROBLEMELE EXCLUZIUNII FINANCIARE ȘI POLITICI PUBLICE DE COMBATERE

CS dr. Ghenadie Ciobanu¹, Prof. univ. dr. Adrian Pana²

Rezumat

Dezechilibrul creat în evoluția dezvoltării social-economice și financiar-monetare din ultimele două decenii impune să studiem acest fenomen și să ne clarificăm, în situația creată, pentru a putea răspunde la întrebarea: de ce anume ramurile dezvoltate și de ce altele au ramas la nivel de subdezvoltare, de ce unele grupuri sociale sunt preabogate, și alte grupuri sunt în situație de excluziune socială, financiară, informațională și, prin urmare, sunt grupuri vulnerabile greu de scos din sărăcie. Situația din domeniul excluziunii financiare, a excluziunii sociale nu este ușoară. România este țara care cel mai înalt nivel de excludere financiară din Uniunea Europeană. Sunt probleme destul de complicate cu grupurile vulnerabile, copiii și tinerii din familiile sărace, copiii ai căror părinți muncesc în străinătate, copiii separați de familiile lor, persoanele de etnie romă, persoanele cu dizabilități, vârstnicii singuri, femeile. Prin urmare ne-am propus, în acest articol, să răspundem la întrebarea: ce este excluziunea financiară? Cine este cel mai probabil exclus din punct de vedere financiar, să identificăm cauzele și consecințele excluziunii financiare.

Cuvinte cheie: excluziunea financiară, excluziunea socială, grupuri vulnerabile, combaterea excluziunii, politici publice.

Situația actuală, atât în domeniul excluziunii financiare, cât și al excluziunii sociale din România nu este ușoară deloc, fapt care ne-a determinat să investigăm acest subiect și să investigăm cauzele excluziunii financiare și să recomandăm măsuri de combatere a acestora. **România³ este țara care cel mai înalt grad de excludere financiară din UE.** La ipotoca România are 58% față de 47% în UE, la creditele de consum România are 53% față de UE 34%, cardul de credit România are 44% față de UE 27%, cardul de debit România are 35% față de UE 18%, contul bancar simplu România are 39% față de UE 15%. Având în vedere cauzele excluderii financiare în România: lipsa actelor de identitate, costurile înalte ale serviciilor bancare, lipsa unor servicii necesare, lipsa unor garanții care garantează împrumuturile. Analizăm situațiile de excludere financiară vizează următoarele aspecte esențiale: situația grupurilor vulnerabile, cauzele și consecințele acestui fenomen, politici și acțiuni, recomandări în domeniul pentru combaterea excluziunii financiare.

I. SITUAȚIA GRUPURILE VULNERABILE⁴

Copiii și tinerii din familiile sărace. 320.000 de copii (0-17 ani) trăiau în sărăcie extremă în anul 2010. Copiii din zonele rurale și copiii rome sunt cei mai afectați. În anul 2010, rata sărăciei în rândul copiilor în mediul urban a fost de numai 3,5%, în să în mediul rural a fost de 12,4%. Ratele sunt semnificativ mai mari în rândul copiilor de etnie romă: 27,3% din copiii rome din

¹ National Institute for Labour and social protection, Bucharest, Mail: ghenadc@gmail.com

² Bucharest University of Economic Studies, Mail: adrian.pana@cig.ase.ro

³ Eurobarometru, august – septembrie 2010, Casele de ajutor reciproc – oportunitati pentru includerea financiara in Romania, Mircea Kivu, ICCV, Conferinta Nationala a Economiei Sociale, Economia sociala, o economie pentru toti, 9 Septembrie 2011, Bucuresti

⁴ Rezultatele analizei documentare. Sectorul incluziune socială și combaterea sărăciei, București, mai 2013

mediul urban, comparativ cu 2% din copiii români, și 41,1% față de 10,6% în mediul rural. Copiii a căror părinte muncesc în străinătate. La sfârșitul anului 2011 numărul este de 83.658

de copii se află în această situație.

Copiii separați de familiile lor. Între anii 2000 și 2011, numărul copiilor din centrele de asistență socială și abandonanți în spitale aproape a înjumătățit, ajungând în decembrie 2011 la 23.240. Cutoate acestea, tot anul 2011 a înregistrat și primă creștere a numărului de copii instituționalizați din ultimii 15 ani.

Persoanele de etnie română. Două treimi din populația de etnie română trăiește în sărăcie și jumătatea este expusă riscului de sărăcie extremă. Chiar dacă doar 619.000 de persoane (3,2% din populație) sunt romi declarați, 38% din populația românilor creează ca muncitori necalificați, 32% au ocupații calificate (muncitori, vânzători, comercianți), 9% sunt muncitori în agricultură și 13% practică meseriile tradiționale ale romilor.

Persoanele cu dizabilități. În anul 2011 existau 1,7 milioane de persoane cu dizabilități care le limitează capacitatea de muncă sau care au restricții pe piața muncii. Din acest grup, se vede că 25% din persoanele de sex feminin cu dizabilități, persoanele de peste 50 de ani și copiii cu handicap. 56% din persoanele cu dizabilități sunt puncte de pierdere a venitului.

Vârștii singuri. Persoanele cu vârsta de 65 de ani și peste, care locuiesc singuri, reprezintă 4,2% din populație și sunt considerate un grup vulnerabil. Riscul de sărăcie în rândul acestuia este segmental și populația este semnificativ față de anul 2007.

Familii monoparentale. Aproximativ 55% din familiile monoparentale trăiesc în mediul urban (83% femeii cu copii, comparativ cu 17% bărbații), fiind în cele mai multe cazuri de etnie română.

Femeile. În România, atitudinea față de femeie este încă puternic influențată de tradiție. Acest lucru se reflectă în participarea pe piața forței de muncă, în 2011 rata de activitate feminină fiind cu 15% mai mică decât în cazul bărbaților. Pe grup de vârstă, diferența variază între 9,1% (în rândul tinerilor între 15 și 24 de ani) și 20,1% (în cazul persoanelor între 55 și 64 de ani). Rata tinerilor care nu sunt în cadrul profesiei și nu urmează nici un program educațional sau de formare, este mai mare în rândul femeilor decât în rândul bărbaților (15,9% la bărbați și 18,8% la femei în 2011). Femeile din România sunt considerate a fi supuse unui nivel ridicat de violență în familie și sunt în mod disproporționat victimele traficului de ființe umane, în primul rând pentru exploatarea sexuală.

II. EXCLUZIUNEA FINANCIARĂ. CAUZELE ȘI CONSECINȚELE EXCLUZIUNII FINANCIARE

Ce este excluziunea financiară?⁵

Excluziunea financiară se referă la un proces prin care oamenii se confruntă cu dificultăți în accesarea și/sau utilizarea serviciilor și produselor financiare în piață, adecvate nevoilor lor și care le permite să ducă o viață socială normală în societate adică care face parte. Există o recunoaștere largă și răspândită, că excluziunea financiară face parte dintr-o activitate socială mult mai amplă de excluziune, cu care se confruntă anumite grupuri care nu au acces la serviciile esențiale de calitate, cum ar fi locurile de muncă, locuințe, educație sau îngrijire sănătății. Produsele financiare vor fi considerate "corespunzător" atunci când furnizarea acestora, structura și costurile nu permit clientului accesul la dificultățile de utilizare.

Cine este cel mai probabil de afi exclus din punct de vedere financiar?

Excluderea

(excluziunea) financiară afectează anumite grupuri de oameni mai mult decât altele, în ansamblu, tipurile similare de oameni sunt afectați în mod disproporționat, indiferent de nivelul predominant de exclu-

⁵FINANCIAL SERVICES PROVISION AND PREVENTION OF FINANCIAL EXCLUSION, **European Commission**, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Inclusion, Social Policy Aspects of Migration, Streamlining of Social Policies Executive summary completed in March 2008, **pag. 4-5**

dereînțarilor. Înnoilestatemembre,pensionariiau,deasemenea,unnivelridicatdeexcluziunefinanciară.

Excluziuneafinanciarăesteconcentratăînanumitecomunități. Într-ozonădefavorizatăcreșteprobabilitateadefiexcludedinpunctvederefinanciar.Acestlucru,reflectăaproapesignur,deficituldefurnizaredeserviciifinanciareînastfeldecomunități.Înceledinurmă,cerctarileanterioareauaratat,deasemenea,căimiigranțiișipersoanelecaresuntsupra-îndatoratesunt,deasemenea,susceptibiledeafiexcluse.

Excluziuneafinanciarăestestrânslegatădeexcluziuneasocială

Dificultățiledeacceslaconturibancare,mijloacedeplatăsaudecredit,potduceladificultățișisocialeșivice-versa.

Recomandareadepoliticăprincipalăînceeacepriveșteexcluziuneafinanciarăestedeamplegolulcuprivirelainformațiledisponibilepesubiectînmajoritateastatelor membrealeUniuniiEuropene. Cercetarileprivindimpactulexcluziuniifinanciareisi propune înțelegereamaibunaaproblemeiincluziunii financiareșiloculsăuîncadrulmailargalpoliticiideincluziunesocialăauneițări.Părțileinteresate(cercetători,ONG-uri,instituțifinanciareșifactoridedecizie)este, deasemenea necesara, sporirea finanțariicercetăriipeaceastăemă.

ComisiaEuropeana,înlunamai2013,alansatDirectivapentruuniformizareapracicilorlaniveleuropeanpezonaconturilorbancarecareincludeaccesullacontuldeplăți debază,transparențacomisioanelorlacontulcurentșimobilitateaconturilor,alcăreiobiectivafavorizareaaccesuluiacontuldeplăți debazăpentrucreștereagraduluidebancarizareînspecialînstateleemergente,comparabilitatea comisioanelorlaconturilebancareșimobilitateasporităaconturilorcurente.Prinurmăre,situațiacreată înacestsectoralgrupurilorexcluseșisocialșifinanciar mobilizeazălaelaborareaacesteistrategiideexcluziunefinanciarășilaunplannaționalconcretșicomplexdedepășireasituațieiîncareseafllăacestecategoriidepopulație.

III.NIVELULEXCLUDERIIIFINANCIARE.CAUZELEȘICONSECINȚELEEXCLUZIUNIIFINANCIARE

ConformMemoradumului⁶«Excluziuneafinanciară–Asigurareaanuiaccesadecvatlaserviciilefinanciaredebază»,elaboratde *DirecțiaGeneralăOcupareaForțeideMuncă,AfaceriSocialeșiEgalitate deȘansealComisieiEuropene.*

Nivelurileexcluziuniifinanciare.

ÎnțăriledinUE-

15,doidinzeceadulținuauacceslafacilitățiledetranzaționarebancară;circatreidinzecenuaeconomiișipatrudinzecenuaufacilitățidecredit,cutoatecăsemnificativmaipuțini(subunudinzece)declarăcălis-

arefuzatuncredit.Înschimb,otreimedintrecetățeniinoilorstatemembreesteexclusăfinanciar,pestejumătatenuareuncontdetranzaționare,oproporțiesimilărănudețineeconomiișipestetreisferturinuauaccesimediatlacreditpermanent.

Cauzeleșiconsecințeleexcluziuniifinanciare

Cauzelesociale,cumarfiîmbătrânirea,încombinațiecudecalajultehnologicduclacreștereaexcluziuniifinanciare.Cutoateacestea,mulțifactorideexcluziunedepinddecereșiofertă:refuzulbăncilordeadeschideconturibancarecudrepturidetranzaționaredeplinepentruanumitegrupuridepersoane,lipsaaccesibilității,concepereaneadecvatăaproduselor,livrareaproastăaserviciilorșiprețuridicatasociatconturilorbancaredetranzaționareîmpiedicândoameniisăacesezeși/sausăutilizezeacesteservicii.

⁶«Excluziunea financiară – Asigurarea unui acces adecvat la serviciile financiare de bază», elaborat de *Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Egalitate de Șanse al Comisiei Europene*

Excluziunea financiară este strâns legată de excluziunea socială. În fapt, accesarea și utilizarea serviciilor pentru nevoile financiare de bază, cum ar fi un cont bancar și tranzacțiile simple, sunt decise pe neașteptate de oamenii în societatea europeană actuală.

Magnitudinea dezbaterii la nivel național

În jumătate din țările studiate (Austria, Belgia, Germania, Franța, Spania, Italia și Marea Britanie) a fost condusă de către diverși agenți (guverne naționale, organizații pentru protecția consumatorului, medii academice etc.) câte o dezbateră națională asupra excluziunii financiare, ducând la implementarea adiverse măsuri de către guvern.

În schimb, în cealaltă jumătate a țărilor studiate, până acum dezbaterile despre excluziunea financiară au fost limitate sau inexistente. În număritre din aceste state, situația menționată poate fi justificată prin nivelurile de incluziune financiară înalt (Spania ES) sau foarte înalt (Olanda NL și Norvegia NO).

Cele patru noi state membre acoperite de studiu (Bulgaria BG, Letonia LT, Polonia PL și Slovenia SK) au raportat în unanimitate lipsa oricărei dezbateri naționale pe tema excluziunii financiare. Aceste țări evoluează, în prezent, dintr-o situație în care o mare parte a populației nu este deservită de furnizori de servicii financiare, ceea ce minimizează consecințele adverse ale nedeservirii, către o societate superioară, financiarizată, în care nevoia abordării problemei excluziunii financiare va deveni din ce în ce mai acută.

IV. PLATFORMA EUROPEANĂ DE COMBATEREA SĂRĂCIEI ȘI A EXCLUZIUNII SOCIALE⁷

Combaterea sărăciei și excluziunii trebuie să se bazeze pe creșterea economică și ocuparea forței de muncă, dar și pe protecția socială modernă și eficientă. În plus, intervenția de protecție socială inovatoare trebuie să se combine cu un set extins de politici sociale, inclusiv educație direcționată, asistență socială, asigurarea locuinței, sănătate, reconcilierea vieții de familie cu cea activă și politicilor orientate către refamilie, toate domeniile în care sistemele de asistență socială au încercat până acum să intervină prin programe reziduale.

Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale reprezintă contribuția UE la abordarea acestor provocări în cadrul strategiei Europa 2020. Comisia a identificat următoarele domenii de acțiune:

- realizarea de acțiuni pe întregul spectru de politici;
- utilizarea într-o măsură mai mare și mai eficientă a fondurilor UE pentru susținerea incluziunii sociale;
- promovarea inovării sociale pe bază de elemente concrete;
- lucrul în parteneriat și valorificarea potențialului economiei sociale;
- coordonarea politică îmbunătățită între statele membre.

Guvernele trebuie să dezvolte indicatori clari ai magnitudinii problemei excluziunii sociale și să poată evalua eficiența măsurilor implementate și impactul lor asupra excluziunii financiare. Politicile pentru asigurarea capacității financiare a instituțiilor bancare, protecția consumatorului, relațiile transparențe între furnizorii de servicii financiare și clienții vor lua în considerare situațiile și necesitățile grupurilor vulnerabile. Persoanele supraîndatorate trebuie să li se garanteze accesul la servicii bancare de bază. Trebuie dezvoltate educația și consilierea financiară. Trebuie încurajată și monitorizată răspunsabilitatea socială a instituțiilor financiare.

⁷Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale: un cadru european pentru coeziunea socială și teritorială, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011
ISBN 978-92-79-20 720-4 doi:10.2767/40130

Complexitatea fenomenelor din societate și din sistemele economice actuale

Complexitatea fenomenelor din societate și din sistemele economice actuale din care fac parte sistemele bancare și piața forței de muncă împune o abordare interdisciplinară în cercetarea fenomenelor financiare și sociale, din aceste considerente, în fază de studiere a originii fenomenelor de excludere financiară și socială am pus în centrală atenția fenomenul de gestiune a valorii, gestiunea valorilor sistemului biologic și valorile materiale, în cazul nostru financiare. Acestea

sunt studiate în filosofia valorii, fizica valorii, **economica valorii**⁸, în care ne propunem să încadrăm domeniul financiar, piața muncii, protecția socială, administrația publică, managementul organizațiilor neguvernamentale, managementul autorităților publice locale.

Organismele vii și mențin viața numai dacă din mediul înconjurător trag și transformă entropia în ordinele elementelor primare ale materiei: substanța, energia liberă, informația.

Integrat în circuitul natural al materiei, sistemul viului este beneficiarul unui potențial de entropie joasă enorm, creat de sistemele vii și neviidinnatură. Acest potențial îi permite să existe chiar dacă procesele pe care le declanșează în societate și în economie sunt foarte risipitoare.

Sistemele vii se hrănesc cu o astfel de energie conservată în aceste elemente. Această energie apare ca un potențial energetic.

Potențialul reprezintă gradul de organizare deținut de un sistem simplu sau complex, nivel de organizare care îl face atractiv pentru a fi „consumat” de un sistem viu.

Gradul de organizare rezultă în urma proceselor economice de transformare – conservare – transfer din sistem, angrenate în obținerea valorii, este suport fizic pentru valoare.

Sistemele implicate în soluționarea problemelor de excludere financiară, sunt legate de fapt de căgărupurile respective și de alte grupuri de excludere, respectiv excludere socială, excludere informațională, sunt excluse și din alte activități din viața socială, culturală, economică, nemiavorbin de ce financiar-monetară care este de fapt pentru mulți un lux.

Prin urmare, apar pierderile de potențial din partea diferitelor sisteme cum sunt sistemul pieței și al politicilor de ocupare, sistemul educațional, sistemul finanțelor publice, sistemul politicilor sociale, și alte sisteme.

Individul, nefiind implicat în activitatea economică, socială, culturală și ideologică, are generat venituri din viața activă în sistemul viului societății, ajunge în situații de excludere socială, economică, informațională, culturală și financiară.

Elementele de baza ale procesului comunicativ prin bani⁹

Comunicarea ca proces presupune un transfer de informații de la o sursă de informații la un receptor, prin mijlocirea unor semne. Realizarea acestui proces este posibilă cu participarea unor agenți sau persoane angajate în cunoașterea mijlocului de mijloc, precum și al altor elemente, sintetizate de informații și de mișcări.

Aceste elemente caracteristice pentru procesul comunicativ general, stabilite pentru limbajul uman, se întind în cadrul procesului comunicativ prin intermediul banilor, comunicarea prin bani, fiind legată de procesul producerii valorii și de activitatea economică prin informații de prevaloră și de elementele procesului comunicativ în conținutul său, cu unele specificități pentru procesele economice și monetare.

⁸ Paul Bran, *Economia valorii*, Editura Economica, București 1996

⁹ Paul Bran, Ionela Costică, *Comunicarea Financiară*, Editura ASE București, 2004

Astfel, pentru procesul comunicativ prin bani, fenomenul semnificativ este reprezentat de procesul de producere a valorii.

V. RECOMANDARI PENTRU ELABORAREA DE POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIU L COMBATERII EXCLUZIUNII FINANCIARE. POLITICI ȘI ACȚIUNI DE INCLUZIUNE FINANCIARĂ.

Experiența internațională ne furnizează un șir de bune practici privind punerea în aplicare¹⁰, furnizarea de servicii de cont bancar, tranzacțiile de bază sau mecanismele de plată alternativă pentru persoanele care nu au dreptul la un carnet de debit sau card de credit. Pentru a reglementa sectorul băncii prin intermediul legislației, trebuie să fie luate în considerare următoarele componente de succes:

1. Identificarea obstacolelor atât în ceea ce privește accesul la și utilizarea, decât a principalele părți interesate, a instrumentelor financiar-bancare.
2. Identificarea celor mai bune soluții posibile în ținând cont de condițiile locale.

Pentru a face față dificultăților de acces, sunt necesare:

3. Asigurarea de drepturi tuturor cetățenilor la un cont bancar, și de definire a condițiilor pentru accesarea acestuia într-un pachet minim sau de bază de servicii bancare fiecărui individ.
4. Crearea unei agenții externe de control, responsabil de monitorizarea punerii în aplicare a prestărilor de servicii în mod regulat.
5. Punerea în aplicare a unei proceduri eficiente de plângere, special concepută pentru a fi accesibilă și pentru persoanele cu risc de excludere financiară;
6. Implementarea unei publicități eficiente a serviciului furnizat către persoane și organizații guvernamentale, precum și non-guvernamentale care se ocupă cu persoanele cu risc de excludere financiară și socială.

Pentru a face față dificultăților de utilizare:

7. O definire clară a gamei de servicii care urmează să fie furnizate către clienții targetați și profilul atunci când se analizează furnizarea de servicii și produse proiectate.
8. Campanii și programe educaționale, pentru a prezenta avantajele serviciilor bancare și modul de utilizare a acestora.

Iată câteva modalități de implementare :

1. Promovarea (*prin stimulente sau scutiri de taxe*) Responsabilității Sociale Corporative în furnizorii de masă;
2. Promovarea și încurajarea dezvoltării de furnizori sociali, orientată spre comerț, care, în multe cazuri, dezvoltă un răspuns adecvat, cum ar fi cooperativele și economiile băncii;
3. Promovarea, dezvoltarea și sprijinirea de proiecte-pilot pentru credite de consum în cadrul parteneriatelor (*public, privat și ONG-uri*) pentru a identifica cele mai bune practici;
4. Plafonul perat dobânzii: plafonul trebuie să fie luat în considerare cu atenție, pentru a nu fi prea redus, și ar trebui să se aplicelacostul total al creditului;
5. Rapoartede credit care să pună în aplicare unregistru național atât cu informații negative cat si cu informații pozitive (de credit, angajamentedeținutedepopulație), precum și obligatia, pentru creditori, de a raporta informații;

¹⁰FINANCIAL SERVICES PROVISION AND PREVENTION OF FINANCIAL EXCLUSION, **European Commission**, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Inclusion, Social Policy Aspects of Migration, Streamlining of Social Policies Executive summary completed in March 2008, **pag.** 8- 14

6. Obligațiile de consultare a creditorilor de credit asupra unor informații relevante în scopul de verificare a capacității de plată înaintea acordării creditului.

7. Obligațiile creditorilor de a contribui la fondul de compensare proporțional cu ratele de credit.

8. Este necesară dezvoltarea de noi criterii pentru analiza riscului de credit pentru a face față cererilor persoanelor excluse.

Cu toate acestea, pentru persoanele cele mai excluse, misiunea de a menține oferta corectă și punza toare este o preocupare politică, gradul de decizie și eficiența de un anumit tip de răspuns de politică depinde în mare măsură, la nivel național, de structura pieței și de mediul cultural. Printre variabilele posibile pentru a măsura și evalua excluderea financiară, avem nevoie cel puțin de următorii indicatori, care ar trebui să fie colectați la nivel național și internațional:

1. Numărul și lista cerințelor legale și administrative pentru a accesa un curent curent de bancă;
2. Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani care nu cerințele pentru a deschide un cont curent bancar;
3. Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani, cu cel puțin un cont bancar curent. Acești indicatori ajută la distingerea și excluderea cauzelor legate de cadrul legal și de cele legate de comportamentul bancar, pentru a găsi metode de îmbunătățire a serviciilor bancare, în mod adecvat, politicile lor.
4. Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani care nu îndeplinesc cerințele de acces la credit comercial (grupa A);
5. Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani, cu cel puțin un credit comercial; Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani aparținând grupei A, care ar dori un credit comercial, dar nu reușesc să obțină un credit;
6. Procentul sau numărul de persoane de peste 18 ani aparținând grupei A, care solicită un credit comercial.

CONCLUZII

Pentru a putea soluționa aceste probleme de excludere financiară este necesar să fie luate anumite măsuri la nivel național, regional și de grup.

- Identificarea modalităților de a reduce sau elimina barierele de acces la servicii financiare și sociale, prin promovarea dimensiunii sustenabile și a activității financiare-bancare. Este necesară o analiză amplă a situației de excludere financiară în România (la nivel național și regional);
- Studierea legăturilor dintre excluderea financiară și cea socială. Studierea legăturilor între excluderea financiară și îndatorarea excesivă;
- Evaluarea măsurilor de eficientizare a politicilor naționale implementate în domeniul incluziunii financiare. Studierea unor practici europene și internaționale în domeniul;
- Cuantificarea indicatorilor de excludere financiară și socială;
- Evaluarea și adoptarea unor definiții comune pentru țările UE privind indicatorii de excludere financiară și socială, pentru o abordare comună a acestora;
- Analiza activității organizațiilor neguvernamentale din sfera activității sustenabile, social-responsabile și etice în domeniul financiar-bancar;
- Inventarierea ONG-urilor și gruparea acestora după activitatea desfășurată în domeniul social și în special în domeniul incluziunii sociale;
- Elaborarea metodologiilor de identificare a potențialilor indivizi excluși financiar și/sau social din piața muncii, la nivel național și regional. Identificarea posibilităților de activare a pers

oaneloraflaîndificultateşielaborareadepropunerîşimăsurideactivarea acestora.Elaborareaunucadrudeformarepentrueducareafinanciarăorientatăsprepersoaneaflla teîndificultate.

BIBLIOGRAFIE

1. Eurobarometru, august–septembrie2010, Caseledeajutorreciproc– oportunitatipentruincludereafinanciarainRomania, MirceaKivu, ICCV, ConferintaNation alaaEconomieiSociale, Economiasociala, oeconomiepentrutoti, 9Septembrie2011, Bucur esti
2. Rezultateleanalizeidocumenare.Sectorulincluziunesocialăşicombatereasărăciei, Bucure şti, mai2013
3. FINANCIALSERVICESPROVISIONANDPREVENTIONOFFINANCIALEXCLUSI ON, EuropeanCommission, Directorate- GeneralforEmployment, SocialAffairsandEqualOpportunitiesInclusion, SocialPolicyAs pectsofMigration, StreamliningofSocialPoliciesExecutivesummarycompletedinMarch2 008,
4. «Excluziuneafinanciară– Asigurareaunuiaccesadecvatlaserviciilefinanciaredebază», elaboratde DirecţiaGenerală OcupareaForţei deMuncă, Afaceri SocialeşiEgalitate deŞansealComisieiEuropene
5. ComunicareaComisieicătreParlamentulEuropean, Consiliu, ComitetulEconomicşiSocial EuropeanşiComitetulRegiunilorPlatformaeuropeanădecombatereasărăcieişiexcluziuni isociale:uncadruuropeanpentrucoeziunesocialăşiteritorială, Luxemburg: Oficiulpentru PublicaţiialUniuniiEuropene, 2011 ISBN978-92-79-20720-4doi:10.2767/40130
6. PaulBran, Economicavalorii, EdituraEconomica, Bucureşti1996
7. PaulBran, Comunicareafinanciară, EdituraASE, Bucureşti2004